

MAAELUMINISTEERIUM

PROTOKOLL

25. oktoober 2017 nr. 1.11-36/1

Ekspordinõukogu nõupidamine

Toimumise koht: Maaeluministeerium
Algus kell 15.00, lõpp kell 17.00

Juhatas maaeluminister Tarmo Tamm
Protokollis kaubanduse ja põllumajandussaadusi töötleva tööstuse osakonna peaspetsialist
Liis Raska

Võtsid osa: Valdur Noormägi (Eesti Kalaliit), Marje Josing (EKI), Tiina Saron (EPKK), Veljo Ipits (Eesti Toiduainetööstuse Liit), Sirje Potisepp (Eesti Toiduainetööstuse Liit), Olavy Sülla (Eestimaa Talupidajate Keskliit), Enn Tiitus (MES), Martti Kalvik (MKM), Mariko Rukholm (SA Kredex), Väino Reinart (VäM), Marko Gorban (MeM), Taavi Kand (MEM), Elar Ollik (EAS).

Päevakord:

Ekspordinõukogu esimene nõupidamine eesmärgiga analüüsida Eesti toidusektori ekspordi edendamise tegevuskava kavandit. Arutati läbi ning tehti ettepanekud tegevuskavas välja toodud viie peamise sekkumisvaldkonna kohta.

Üldised kommentaarid tegevuskavale

Avaldati arvamust, et tegevuskava võiks olla struktureeritud selliselt, et ekspordi kolmandatesse riikidesse vaadeldakse eraldi ekspordist Euroopa Liidu liikmesriikidesse, kuna tegevuste prioriteetidid on erinevad.

Turujõu tugevdamine

Toodi välja, et põllumajanduse osakaal ekspordis on oluliselt suurem kui selle osakaal majanduses ning sellest lähtuvalt ei ole olukord tegelikult halb. Toidutööstuste investeeringute vajadust põhjendati sellega, et tooraine väljamüügi osakaal ekspordis on suur.

Ühest küljest konstateeriti, et teatud mahus on investeeringutoetusteks raha olemas, kuid riik peaks muutma selle nõuete lihtsustamise abil kättesaadavamaks. Teisest küljest toodi välja, et alati ei jätku investeeringuteks vajaminevat raha ning mitmete investeeringutoetuste puhul

esineb märkimisväärset ületaotlemist. Hetkel on maaelu arengukavas tööstuste investeeringute osakaal 6,7% kogueelarvest ning EAS-i meetmetest ei toetata kalasektorit üldse, kuna rahastus tuleb regionaalarengu fondist.

Püstitati küsimus selle kohta, miks toidutööstust peab toetama ja milles seisneb turutõrge. Vastusena kirjeldati, et väikesed investeeringud ei ole probleem, kuid suuremate investeeringute puhul oleks riigi tugi ka pangale kindluseks. Sealjuures on oluline toetada ekspordivõimelisi ettevõtteid, kuid samas ei tohi ka unustada väikeseid ning arenevaid.

Koostöö on välisturgudele minnes oluline, samas ei peaks rõhuma mastaabiefektile vaid väga kõrge lisandväärtusega toodete müügile. Üheks näiteks ettevõtete koostööst ekspordi valdkonnas võib olla ühine ekspordijuht välisturul, kelle kulu oleks minimaalselt 60 tuhat eurot aastas.

Sealjuures toodi välja, et sektoripõhiselt on väga keeruline Eesti ettevõtteid välisriikides tutvustada. Selgitati, et konkreetsete ettevõtete kokku viimiseks väliskontaktidega, on oluline välisesindajale koostada nimekiri ettevõtete huvidest ning nende poolt pakutavast. Sellise nimekirja võiks kokku panna kaks korda aastas ning edastada V&M-i välismajanduse ja arengukoostöö osakonnale.

Tooraine väljamüügi probleemi osas toodi välja ka see, et tootja on tarneahelas kõige nõrgemal positsioonil ning müüb sinna, kus on kõige kindlamad lepingud ja kasulikum. Selle põhjal leiti, et koostöö osas on oluline tähelepanu pöörata väärtusahela põhiste klastrite loomisele.

Turuinfo

Ettevõtted on välja toonud vajaduse ka tarbijauuringute järele, mis oleksid sarnased Eesti tarbija kohta koostatud EKI uuringutele. Üldist infot leidub sealjuures palju, aga see on väga killustunud. Varasemalt oli EAS-is olemas ligipääs turu-uuringutele, kuid huvi puudumise tõttu see teenus kaotati. Edaspidi on EAS-il plaanis koondada võimalikult palju informatsiooni enda organisatsiooni ning osta ka andmebaaside õigused. Samas on andmebaasid tihti täis ka infot, mis ei ole täielikult usaldusväärne. Toodi ka välja, et info, mida EAS pakub peab olema kindlate fookustega.

Hetkel ei saa EAS kitsalt toidusektorile pühendunud ekspordinõunikku tõenäoliselt eelarveliselt endale lubada. Sektoril on võimalik välisesindustes luua ühisrahastuse abil esindaja ametikoht (skeem toimib juba logistika- ja turismisektori puhul).

Sihtturu toimimisloogikat puudutav info on erinevate ametiasutuste vahel killustunud. Tuletati meelde, et MKM koondab WTO notifikatsioone. Leiti et asutus, kes tunneb sektorit (MeM, EAS), võiks seda infot koguda ja süstematiseerida. Toodi välja, et üldiselt on kõige kergem viis sihtturu toimimisloogika kohta info saamiseks leida välispartner, kes reeglitega kohapeal tegeleb.

Toote ja tehnoloogia arendus

Selgelt on puudus tehnoloogide järele ja vajadus tuua sisse välisspetsialiste, kellel on teadmised ning kogemused. Toodi välja, et osadel ettevõtetel ei ole hetkel olnud võimalik Eesti teadusest leida lahendusi, mida tööstuses praktiliselt rakendada.

Konstateeriti, et Eestis on olemas kaks riiklikult toetatavat teadusarenduskeskust, mis toiduteemadega ka tegelevad.

OSKA raport ning Riigikantselei juures olev rakkerühm tegelevad juba hariduse kvaliteedi parandamise teemadega.

Toodi välja, et ettevõtted soovivad uuesti kasutada varasemalt EAS-i meetmete hulgas olnud arendustöötaja meedet. Sellega seoses kommenteeriti, et tegemist oli alakasutatud meetmega, mille puhul jäi taotlejate hindamisel ebaselgeks, mida soovitakse saavutada.

Riigi kuvand

Ettevõtete esindusorganisatsioonide küsitluste puhul on riigi kuvandi tugevdamist rõhutatud olulisuselt esimese tegevusena.

MKM ja EAS nõustusid ettepanekutega välistegevuste ning -ürituste kooskõlastamiseks MeM-iga.

Müügioskused ja müüki toetavad tegevused

Toodi välja, et messide külastuse toetuse taastamine ei ole otstarbekas, kuna ettevõtte, kes ei suuda nii väikeseid kulutusi katta, ei ole ka ekspordivõimeline. Kommenteeriti, et sellise lähenemise puhul ei pöörata aga piisavalt tähelepanu väikeettevõtetele.

Tehti ettepanek, et ettevõttesisese ekspordi arendamise töötaja värbamist peaks oma eelarvest toetama EAS, mitte MeM.

Toodi välja, et messide puhul on toetuse summad nii madalad, et ettevõtted lähevad pigem messile iseseisvalt kui pingutavad nõuetele vastamiseks.

Eraldi toodi välja kaks ettepanekut:

1. Pilootprojekt EAS-is, mille puhul toidusektor on 2-3 aastat prioriteet.
2. Eesti toidu puhul teha EAS-is tööd sama skeemi järgi kui turismiga.

Kolmandate riikide turgude puhul on turgude avamise protsess aeganõudev ning ettevõtted on huvitatud võimalikult kiiresti olemasolevate partneritega tehingute tegemisest. Oluline on sealjuures VTA võimekust tõsta. Lisaks esitati ettepanek seada Eestis kõrgemad kvaliteedistandardid, et oleks võimalik kolmandate riikide turgudele eksportida. Selle kommentaariks tõdeti, et kui sektor selles osas omavahel kokkuleppele jõuaks, võiks seda teha.

(allkirjastatud digitaalselt)

Tarmo Tamm

Ekspordinõukogu esimees

(allkirjastatud digitaalselt)

Liis Raska

Protokollija